

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/42/2017
Identifikačné číslo spisu: 7108228768
Dátum vydania rozhodnutia: 30.08.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7108228768.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobcu U. O., nar. XX. X. XXXX, bývajúceho v D., I., v dovolacom konaní zastúpeného JUDr. Danicou Holováčovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Čajakova 5, proti žalovanej I. C., nar. X. X. XXXX, bývajúcej v D., S., v dovolacom konaní zastúpenej JUDr. Tiborom Sásfaiom, advokátom so sídlom v Ruskove, Ďurkovská 45, o zaplatenie 21 933,85 eur s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 13C/254/2008, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. septembra 2016 sp. zn. 6Co/859/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 27. septembra 2016 sp. zn. 6Co/859/2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I rozsudkom z 1. októbra 2014 č. k. 13C/254/2008-266 zastavil konanie v časti istiny 26 455,61 eur a príslušenstva. Uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 21 933,85 eur s 8,5 % úrokom z omeškania od 11. 9. 2008 do zaplatenia, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a v prevyšujúcej časti (úroku z omeškania od 13. 8. 2008 do 10. 9. 2008) žalobu zamietol. Vychádzal zo zistenia že žalobca a žalovaná sú podielovými spoluvlastníkmi každý v jednej polovici k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXXX kat. úz. D., obec Košice II, a to parcely č. 437/4 - zastavané plochy a nádvorie o výmere 280 m², parcely č. 437/5 - zastavané plochy a nádvorie o výmere 111 m², parcely č. 438/1 - zastavané plochy a nádvorie o výmere 292 m², parcely č. 438/3 zastavané plochy a nádvorie o výmere 298 m² a stavby - krčmy súp. č. 197 postavenej na parcele č. 438/1. Výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané, že medzi žalobcom a žalovanou nebola uzavretá dohoda o bezplatnom užívaní predmetných nehnuteľností žalovanou. Takáto dohoda nebola uzavretá ani v období od 28. 10. 2006 do 10. 9. 2008, za ktoré žalobca požadoval náhradu. Žalovaná tak získala na úkor žalobcu bezdôvodné obohatenie spočívajúce v tom, že predmetné nehnuteľnosti užívala výlučne sama nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu. Žalobe žalobcu preto vyhovel a keďže žalovaná sa s plnením dlhu dostala do omeškania, priznal mu aj úroky z omeškania v požadovanej výške za obdobie od 13. 8. 2008 do zaplatenia. Právne vec posúdil podľa § 123, § 136 ods. 1 a ods. 2, § 137 ods. 1, § 139 ods. 1 a ods. 2, § 451 ods. 1 a ods. 2, § 456, § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“).

2. Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 27. septembra 2016 sp. zn. 6Co/859/2014 na odvolanie

žalovanej rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil a rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie zistil riadne skutkový stav veci, vec po právnej stránke správne posúdil a za presvedčivé a zákonu zodpovedajúce považoval aj dôvody rozsudku, s ktorými sa v plnom rozsahu stotožnil. Na zdôraznenie vecnej správnosti rozsudku okrem iného uviedol, že v danej veci bolo na žalovanej, aby nielen tvrdila, ale aj preukázala, že medzi ňou a žalobcom bola uzavretá dohoda o bezplatnom užívaní spoločnej nehnuteľnosti nad rámec spoluvlastníckeho podielu. Jej tvrdenia, že žalobca od nej nepožadoval peňažnú náhradu za užívanie nehnuteľnosti v rokoch 1996 až 2008, že podľa dohody mala výlučne ona prevádzkovať pohostinstvo a žalovaný mal vykonávať inú podnikateľskú činnosť ešte nedokazujú, že bola oprávnená spoločnú nehnuteľnosť užívať nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu bezodplatne. Mal za to, že práve o opaku svedčí písomná korešpondencia medzi účastníkmi po roku 2000, ako aj výzvy žalobcu adresované žalovanej na úhradu za užívanie spoločných nehnuteľných vecí. Podľa odvolacieho súdu ani jeden z uplatnených odvolacích dôvodov naplnený nebol. Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené, ako vecne správny potvrdil.

3. Tento rozsudok napadla včas podaným dovolaním žalovaná. Uviedla, že ho podáva z dôvodu existencie vady uvedenej v § 420 písm. f) C. s. p. a pre nesprávne právne posúdenie veci, pričom prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) C. s. p. K nesprávnemu procesnému postupu odvolacieho súdu, ktorým jej znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva uviedla, že žalobca až v odvolacom konaní spolu s vyjadrením k odvolaniu predložil listiny s korešpondenciou s JUDr. L. z roku 2001, hoci bol súdom riadne poučený, že navrhovať a predkladať dôkazy možno len do ukončenia dokazovania. Odvolací súd preto na tieto listiny nemal vôbec prihliadnuť. Žalobcom predložené listiny jej neboli doručené a preto sa k ich obsahu nemala možnosť vyjadriť. V tejto súvislosti poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 76/2012 a na viaceré rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, z ktorých vyplýva požiadavka, podľa ktorej procesné strany musia dostať príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim. Okrem toho vytykala odvolaciemu súdu, že sa vôbec nezaoberal jej najpodstatnejšími odvolacími námietkami, a to, že existenciu dohody z roku 1996 o zriadení prevádzky pohostinstva žalovanou a jej bezodplatnom užívaní celej nehnuteľnosti, potvrdil sám žalobca vo svojej výpovedi na pojednávaní a tiež v písomnom vyjadrení k jej odvolaniu. Ich zhodné tvrdenia teda jednoznačne dokazujú, že k takejto dohode došlo. Odvolací súd sa nevyporiadal s jej právnou argumentáciou, že ak žalobca následne tvrdil, že takáto dohoda platila len do roku 2000 resp. 2001, kedy žalovaná mala na neho podať trestné oznámenie, bolo na ňom, aby tvrdil a preukázal, kedy a akým právne účinným spôsobom došlo k zániku tejto dohody. Tento svoj postup nijako v rozsudku nezdôvodnil. Podľa žalovanej bez vyriešenia tejto námietky je ničím nepodložený a nedôvodný záver súdu, že neuniesla dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním takejto dohody. Považovala preto rozsudok odvolacieho súdu za nedostatočne odôvodnený, a teda za nepreskúmateľný. Pokiaľ ide o nesprávne právne posúdenie veci uviedla, že konajúce súdy vec posúdili ako nárok z bezdôvodného obohatenia, hoci súdna prax viackrát judikovala, že ide o nárok vyplývajúci priamo z ustanovenia § 139 ods. 2 OZ a že nesprávne posúdili otázku dôkazného bremena. Žiadala preto, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej uviedol, že v zmysle rozhodnutia veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 VCdo 2/2017 kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. je neprípustná. Keďže žalovaná v dovolaní uplatnila súbežne oba dôvody prípustnosti, je dovolanie podľa § 421 ods. 1 C. s. p. neprípustné a preto sa k dovolacím dôvodom uplatneným podľa tohto ustanovenia vyjadrovať nebude. K námietke žalovanej, že sa nemala možnosť vyjadriť k trom listinám ním predloženým v odvolacom konaní uviedol, že ide o listiny, ktorými žalovaná disponuje, pričom tieto len potvrdzujú skutočnosť, že vyzýval už v roku 2001 žalovanú, aby mu poskytla náhradu za užívanie jeho spoluvlastníckeho podielu a teda, že medzi stranami ani v tomto období neexistovala žiadna dohoda o bezodplatnom užívaní predmetných nehnuteľností. Nejde o skutočnosti, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie súdu, keďže žalobca uplatňuje nárok za úplne iné obdobie. Podľa žalobcu konajúce súdy dospeli k správnejmu záveru, že žalovaná nepreukázala existenciu dohody o bezodplatnom užívaní jeho spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach, ktoré sú predmetom sporu. Navrhol preto, aby dovolací súd dovolanie žalovanej ako

nedôvodné zamietol a priznal mu trovy dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), zastúpená advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C. s. p., že ide o dovolanie, ktoré spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 C. s. p.), zaoberal sa bez nariadenia pojednávania najskôr jeho prípustnosťou a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a súčasne aj dôvodné pre existenciu vady uvedenej v § 420 písm. f) C. s. p.

6. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.).

7. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p. Žalovaná prípustnosť dovolania uplatnila jednak podľa § 420 C. s. p., pričom dovolací dôvod vymedzila existenciou vady uvedenej pod písmenom f) citovaného ustanovenia a jednak podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) C. s. p. s tým, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

8. Dovolací súd, súc viazaný týmito uplatnenými dovolacími dôvodmi, sa preto v prvom rade zaoberal prípustnosťou dovolania podľa § 420 písm. f) C. s. p., podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

9. Žalovaná odôvodnila existenciu zmätočnej vady uvedenej v citovanom ustanovení tým, že odvolací súd porušil jej procesné právo nerešpektovaním koncentračnej zásady, že porušil jej procesné právo vyjadriť sa k listinným dôkazom a že rozsudok odvolacieho súdu je pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľný.

10. Ešte predtým, než dovolací súd pristúpi k posúdeniu prípustnosti dovolania, považuje za potrebné uviesť, že odvolací súd vzhľadom na to, že odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie bolo žalovanou podané ešte pred 1. 7. 2016, kedy nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok, správne prípustnosť a dôvodnosť odvolania posudzoval podľa právneho stavu existujúceho v čase podania odvolania, t. j. podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Dovolací súd preto správnosť procesného postupu odvolacieho súdu namietaného žalovanou skúmal rovnako podľa tohto procesného predpisu.

11. Dovolací súd k prvému dôvodu uvádza, že v Občianskom súdnom poriadku bola zásada koncentrácie sporového konania všeobecne upravená v § 120 ods. 4 O. s. p. Uvedená zásada v podstate znamená, že určité úkony účastníkov (teraz strán) môžu byť koncentrované do určitého procesného štádia s následkom tzv. procesnej preklúzie. Ak účastník v určitej lehote (do konca procesného štádia) svoju procesnú povinnosť nesplní, jeho procesné právo sa tým prekluduje, čo znamená, že neskôr ho nebude môcť uplatniť, resp. že odvolací súd na dôkazy a skutočnosti predložené a označené neskôr nebude prihliadať, okrem prípadov taxatívne vymenovaných v § 205a O. s. p. (§ 366 C. s. p.).

12. V preskúmvanej veci z obsahu spisu vyplýva, že žalobca spolu s písomným podaním z 19. 1. 2015 predložil v odvolacom konaní ako dôkaz listy jeho vtedajšieho zástupcu JUDr. A. L. z 9. 7. 2001 a z 23. 7. 2001 adresované žalovanej a záznam z 20. 7. 2001 spísaný jeho zástupcom so žalovanou za účelom dokázať, že dohoda uzavretá medzi ním a žalovanou v roku 1996 trvala len do roku 2000, resp. 2001, že žalovanou uvedené tvrdenie o uplatnení náhrady za užívanie svojho spoluvlastníckeho podielu až v roku 2008 je nepravdivé a teda, že žalovaná nepreukázala existenciu dohody medzi nimi o bezodplatnom užívaní jeho polovice nehnuteľností aj po roku 2000, resp. 2001. Ide nepochybne o listinné dôkazy,

ktoré boli žalobcom predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie odvolacieho súdu vo svoj prospech.

13. Z obsahu spisu je zrejmé aj to, že strany boli súdom prvej inštancie uznesením z 10. novembra 2008 poučené okrem iného aj v zmysle § 120 ods. 4 O. s. p. (žalobcovi bolo uznesenie doručené 17. 3. 2009) a že na pojednávaní konanom dňa 10. 9. 2014 obe strany zhodne uviedli, že nemajú ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, v dôsledku čoho súd prvej inštancie vyhlásil dokazovanie za skončené a rozsudkom rozhodol vo veci samej. Odvolací súd napriek uvedeným skutočnostiam a za stavu, keď nešlo o žiadny ďalší prípad uvedený v § 205a O. s. p., vzal pri svojom rozhodnutí do úvahy a hodnotil v prospech žalobcu aj tieto nové listinné dôkazy, čo nepochybne vyplýva z bodu 59. v spojení s bodom 58. jeho rozsudku a aj na ich základe založil svoj právny názor o opodstatnenosti žaloby. Podľa dovolacieho súdu, išlo tu o procesný postup odvolacieho súdu, ktorý bol v rozpore s vyššie citovaným ustanovením § 120 ods. 4 O. s. p., ktorým došlo k nerešpektovaniu koncentračnej zásady odvolacím súdom a tým aj k porušeniu práva dovolateľky na spravodlivý proces.

14. Pokiaľ však odvolací súd aj za tohto stavu prihliadol v rámci rozhodnutia vo veci samej na tieto listinné dôkazy, žiada sa uviesť, že tak mohol urobiť len za predpokladu ich riadneho vykonania a za predpokladu, že žalovanej vytvorí príležitosť, aby sa mohla k týmto novým listinným dôkazom vyjadriť, čo sa nestalo. Súd totiž môže každý a teda aj listinný dôkaz vziať do úvahy a môže ním byť hodnotený len vtedy, ak bol zákonom predpísaným spôsobom vykonaný, pričom súd (odvolací súd) vykonáva dôkazy spravidla na pojednávaní (§ 122, § 129 a § 214 ods. 1 písm. a) O. s. p., § 188, § 204 a § 385 ods. 1 C. s. p.). Pokiaľ súd hodnotí dôkaz bez toho, aby bol vykonaný, ide o procesný postup, ktorý je v rozpore s vyššie citovanými zákonnými ustanoveniami, a ktorý môže mať v konečnom dôsledku za následok aj porušenie základných práv strany sporu.

15. Zároveň s vykonávaním dôkazov úzko súvisí aj právo strany, byť prítomný pri vykonávaní dokazovania a jej právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali (§ 123 O. s. p., Čl. 9 Základných princípov C. s. p.). Požiadavka, aby strany v súdnom konaní mali možnosť dozvedieť sa o všetkých dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie. Keďže v danej veci žalobca predložil nové listinné dôkazy jednoznačne za účelom ovplyvniť rozhodnutie odvolacieho súdu, mala byť žalovanej daná možnosť vyjadriť sa k týmto dôkazom. Ak tak odvolací súd neurobil a napriek tomu z týchto dôkazov pri svojom rozhodnutí vychádzal, porušil tým právo žalovanej vyplývajúce z vyššie citovaných procesných predpisov, ako aj z čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Právo strany vyjadriť sa k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali, je treba považovať za súčasť práva na spravodlivé súdne konanie. Dovolateľka preto opodstatnene namietala, že aj v dôsledku tohto nesprávneho procesného postupu odvolacieho súdu, bola vylúčená z realizácie jej patriacich procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces, čím je naplnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) C. s. p.

16. Okrem toho, treba prisvedčiť dovolateľke aj v tom, že odvolací súd nedal v dôvodoch rozsudku odpoveď na jej tvrdenia podporené právnou argumentáciou uvedené v odvolaní, ktoré sa týkali existencie dohody z roku 1996 o zriadení prevádzky pohostinstva žalovanou a jej bezodplatnom užívaní celej nehnuteľnosti viackrát potvrdenej samotným žalobcom, okamihu a spôsobu jej zániku a s tým súvisiacej otázky dôkazného bremena a vnútorného rozporu v dôvodoch oboch rozsudkov (na jednej strane sa v nich uvádza, že sám žalobca vo výpovedi pred súdom uviedol, že bola ústna dohoda medzi ním a žalovanou, že môže bezplatne užívať všetky spoločné nehnuteľnosti, a na druhej strane sa uvádza, že dohoda o bezplatnom užívaní žalovanou nikdy uzavretá nebola a že v tomto smere žalovaná neunesla dôkazné bremeno), hoci osobitná odpoveď bola v tomto prípade potrebná. Dôležitosť týchto tvrdení a právnej argumentácie pre rozhodnutie vo veci samej potvrdzuje okrem iného skutočnosť, že osobitne k nej zaujal stanovisko aj žalobca vo vyjadrení k odvolaniu a že aj za účelom preukázania, že uvedená dohoda mala platiť len do roku 2000, resp. 2001, predložil v odvolacom konaní už zmienené listinné dôkazy. Ak preto odvolací súd nezaujal k týmto námietkam žalovanej žiadne stanovisko, treba jeho rozsudok považovať za nepresvedčivý, a teda odporujúci ustanoveniu § 393 ods. 2 C. s. p. Porušením procesného práva žalovanej na riadne odôvodnenie rozsudku, bolo porušené jej základné právo na spravodlivý proces vyplývajúce z čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky, čo taktiež zakladá vadu v zmysle § 420 písm. f) C. s. p.

17. Napokon, dovolací súd v tejto súvislosti pripomína, že podľa odseku 3 citovaného ustanovenia C. s. p. platí, že ak sa súd odkloní od ustálenej rozhodovacej praxe, odôvodnenie rozhodnutia obsahuje aj

dôkladné odôvodnenie tohto odklonu.

18. So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že dovolanie žalovanej je v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. prípustné a súčasne aj dôvodné. Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C. s. p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.). V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

19. Pre úplnosť treba dodať, že ak dovolací súd dospeje k záveru o existencii niektorej z väd vymenovaných v ustanovení § 420 C. s. p. (tak, ako tomu bolo v tomto prípade), ďalej sa už vecou z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia nezaoberá. Pokiaľ žalobca v tejto súvislosti odkazoval na rozhodnutie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 VCdo 2/2017 a z tohto dôvodu navrhoval dovolanie žalovanej zamietnuť, dovolací súd dáva do pozornosti, že rozhodnutím veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. marca 2018 sp. zn. 1 VCdo 1/2018, bolo skôr prijaté rozhodnutie veľkého senátu prekonané, keď veľký senát rozhodol, že kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. prípustná je.

20. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.